

Wat heb je op het gymnasium uitgespookt?

Logomachos, Helena (de vriendin van Logomachos) en Camillus, heel goede vrienden, ontmoeten elkaar weer nadat ze lange tijd amper of helemaal geen contact met elkaar hebben gehad. Terwijl ze het verleden nagaan, begint Camillus ietwat treurig over het gymnasium te praten waar hij ooit als jongeman op zat. Hieruit ontstaat een gesprek.

Logomachos: “Wat is dat goed om te horen, zeg, Camillus, dat jij ook op het gymnasium hebt gezeten.”

Camillus: “Ach, mijn beste Logomachos, de dood lijkt maar een fractie van een seconde van mij af te staan als ik terugdenk aan mijn tijd als gymnasiast.”

Helena: “Hah! Arme jongen nou toch, wat doe je opeens zo zielig? Wat komt er dan in je op als je aan het gymnasium terugdenkt?”

Ca: “Oh, maar ik doelde eigenlijk meer op mijn jeugd dan op het gymnasium zelf. Mijn jeugd, die zó snel aan mij voorbij is gegaan dat ze mij wel uit de handen ontrukkt lijkt! Wat het gymnasium betreft; tja, dat moest ik na twee jaar helaas verlaten omdat er volgens mij vrij weinig te leren viel.”

Lo: “Huh, wat zeg je nou? Wat raar dat je het gymnasium maar niets vond; mijn tijd als gymnasiast was zonder twijfel de allerbeste van mijn leven! Vooral Latijn vond ik echt een fantastisch vak en ik ben nog altijd heel erg dankbaar dat ik op één van de beste scholen ter wereld heb gezeten.”

Ca: “Vertel eens, Logomachos, wat je zo fantastisch aan het vak Latijn vond.”

Lo: “Tsja, wat wil je dat ik zeg? Echt veel heb ik er namelijk niet over te vertellen.”

He: “Kom op zeg, Logomachos, we kennen je wel langer dan vandaag: Je kwebbelt er altijd op los en dan ga je nu opeens de halve monnik uithangen! Je weet best hoe leuk we het vinden om over onze jeugd te praten.”

Lo: “Maar Helena, wij tweetjes hebben het hier een week geleden nog over gehad en ik zou niet weten wat er nog aan toe te voegen valt.”

Ca: “Ik was daar niet bij... En ik zal zonder twijfel van je verhaal genieten; over mijn jeugd praten vind ik altijd fijn.”

He: “Wie niet!?”

Lo: “Hah! Mijn hemel, houd eens op mij zo aan te kijken! Ik zal er wel over vertellen als dat zo nodig van jullie moet, maar dan alleen omdat jullie heel goede vrienden zijn.”

He: “Mooi zo!”

Ca: “Hartstikke goed!”

Lo: “Nou, ik heb dus vanaf mijn dertiende zes jaar Latijn gehad en op m'n achttiende heb ik samen met m'n klasgenoten mijn eindexamens gehaald. Voor dat examen moest je eerst twaalf regels Seneca vertalen en daarna vragen over de tekst en de klassieke cultuur beantwoorden. De meesten van mijn klasgenoten kregen dit allemaal amper binnen de drie uur af, maar ik was met een zeven verreweg de beste van de klas. Het is namelijk algemeen over het gymnasium bekend dat alleen de allergeuldigsten, de meest verbeteren en volhoudende, om niet te zeggen de allerbeste leerlingen Latijn kunnen leren, waarvan er dan na zes jaar maar weinigen een voldoende voor hun eindexamen halen, die op hun beurt oprecht de absolute top, de ontsprongen bloem van de gehele jeugd vormen. Of dacht je soms dat het toeval was dat de meeste gymnasiasten tijdens vervolgopleidingen keer op keer weer hogere cijfers halen dan hun klasgenoten? ”

Ca: “Okee, en dat zou dus komen doordat ze Latijn hebben geleerd?”

Lo: “Maar wacht eens eventjes, dit is niet zomaar één of ander West-Limburgs dialect. Het is ontzettend goed voor je kennis en voor je algemeen denkvermogen om Latijn geleerd te hebben, een taal die zo ver van ons af staat, dat maar bijzonder weinigen haar vloeiend kunnen lezen. Bovendien is er geen taal die zo erg helpt bij het leren van andere talen, omdat Latijn de moeder en bron is van zovele andere.”

He: “Wat iedereen met meer dan vier neuronen in zijn kop wel weet...”

Ca: “Van harte gefeliciteerd dat je blij lijkt te zijn deze taal geleerd te hebben. Niemand ken ik die het gymnasium werkelijk zo fijn vond: meestal ontstaan er namelijk meningsverschillen als mensen met elkaar over het gymnasium praten.”

Lo: “Het gymnasium ken ik goed, maar ik zou niet weten welke meningsverschillen je bedoelt.”

He: “Wat voor een meningsverschil valt er nou weer over het gymnasium te hebben?”

Ca: “Om heel eerlijk te zijn weet ik er het fijne ook niet precies van, maar het overkomt me wel eens dat ik op internet of in de krant, om het zo maar eventjes te zeggen, rondwalend, bepaalde geschillen over het gymnasium tegen het lijf loop. Zo heb ik allerlei meningen van een hele boel geleerde mensen over het gymnasium leren kennen. Want, mijn hemel, wat zijn er nu toch veel mensen die het Latijn, volgens mij, het liefst zouden willen afschaffen, omdat dat vak uitgerekend niets aan het leven van de arme gymnasiasten zou bijdragen. Zo zouden alle nutteloze uren die ze aan het vak besteden, volkomen verloren zijn en maar beter voor modernere vakken plaats kunnen

maken. Maar kom op, het zal goed zijn om eens naar jouw positieve mening over het gymnasium gekeken te hebben.”

He: “Maar Camillus, er zijn hartstikke veel vlijtige leerlingen die heel goed zijn in Latijn. Ik vind het wel erg raar dat je nog nooit eerder met één van hen gesproken hebt.”

Ca: “Oh, natuurlijk ken ik heel wat soortgelijke gymnasiasten, al was het maar omdat ik zelf ook op het gymnasium gezeten heb, maar niemand ken ik die daadwerkelijk van het vak houdt. Dus, Logomachos, nu je Latijn hebt geleerd, wat lijkt je nu meer geleerd te hebben dan de rest van jouw leeftijdsgenoten? Vertel het me alsjeblieft, want aangezien de taal door iedereen geprezen wordt, om nog maar te zwijgen over hen die de taal beheersen, moet er wel wat heel erg waardevols in zitten. Wat heet, ik heb zelfs gehoord (waarvan ik niet weet in welke mate het waar is of niet) dat jullie gymnasiasten eerder aan universiteiten worden aangenomen. En ik die het gymnasium verliet heb wel erg lang op antwoord van de universiteit moeten wachten!”

He: “Maar heeft hij dit niet al gezegd? Gymnasiasten worden over het algemeen als heel erg volhardende leerlingen beschouwd, aangezien ze van zo een enorme menigte jongeren de slimme, intellectuele elite vormen, die zich niet zomaar wat op de mouw laat spelden. Logomachos is net als zijn klasgenoten meteen zonder lotingen aan de universiteit aangenomen. Is het niet zo, mijn schat?”

Lo: “Dat klopt inderdaad, want ik heb op het gymnasium zes jaar lang met ontzettend moeilijke Latijnse zinnen en woordconstructies moeten vechten en heb mijzelf als een bebloede gladiator voor alle anderen standvastig getoond, na een enorme slachting in het amfitheater naar adem snakkend.”

Ca: “Aha, en je wordt dus zogenaamd sneller aan de universiteit aangenomen om de standvastigheid die je in dit ontzettend harde gevecht vertoonde? Of moet je hierdoor voor geleerder dan de rest worden aangezien? Ik wist niet dat mensen op dergelijke gronden werden aangenomen...”

He: “Zo steekt de vork natuurlijk niet precies in de steel, Camillus...”

Ca: “Maar wat is er dan aan het Latijn dat gymnasiasten in zo ontzettend volharde leerlingen verandert? Je spreekt dus Latijn, schrijft en leest het?”

He: “Oh nee, pas op Camillus!”

Lo: “Schaam je, Camillus! Op het gymnasium doen we serieus aan Latijn en worden de klassieke schrijvers slechts met zeer integere middelen bestudeerd! Dat wist jij hartstikke goed en je waagde het toch om mij uit te dagen! Niemand is zo hersenloos dat hij niet weet dat bijvoorbeeld Cicero, Vergilius, Ovidius, Livius, Seneca, Horatius alleen door zeer geleerde mensen gelezen kunnen worden, nadat ze hun hele leven in het bestuderen van teksten en het vertalen van deze in het

Nederlands op buitengewone manier hebben besteed. Als iemand toevallig over Latijnsprekenden met jou begint te praten, die er nu zijn, bedoelt hij zonder twijfel die mensen die in speelclubjes bijeenkomen en in pseudo-Latijn over propellervliegtuigjes erop los leuteran, of allerlei absurde en vergezochte woorden bedenken waarmee ze hun nutteloze kennis aan de rest van die idioten kunnen paraderen. Godzijdank komen dat soort praktijken alleen ver hier vandaan, in Habsburgse landen voor, waar sommige (ik durf het woord bijna niet uit te spreken) mensen, in hun donkere studeerkamertjes ver van iedere hoop opgesloten, hun debiliteiten onderhouden. Ze zoeken het zelf maar lekker uit.”

He: “Ik heb gehoord dat ze amper naar buiten komen en zich helemaal niet interesseren voor wat er verder in de wereld moge gebeuren, ongelooflijk! Dat stelletje monsters dat als motten aan manuscripten vastkleeft!”

Lo: “Die mensen leven inderdaad in een volkomen andere wereld. Wij op het gymnasium daarentegen, bestuderen alles volhardend tot op het bot en doen aan een serieuze wetenschap van Latijns tekstbegrip.”

Ca: “En om die reden ben je volgens jou een zeer standvastig mens geworden... Mooi zo! Maar standvastigheid kun je op allerlei andere manieren jezelf toe-eigenen. Ik studeer bijvoorbeeld al jarenlang Russisch en Chinees en kan inmiddels die talen spreken, lezen en schrijven. Waarom word ik dan niet eerder aangenomen aan een universiteit? Wat heeft bovendien die standvastigheid van jou met het Latijn zelf te maken?”

He: “Maar deze talen die jij hebt geleerd hebben niets met Latijn te maken en bovendien heb je het gymnasium niet afgemaakt.”

Ca: “Oh, maar ik heb bijvoorbeeld ook een goede vriend die na maandenlang afzien uit een grote groep bij de elite van het Korps Mariniers is aangenomen en als veteraan in het leger heeft gevochten; dat is pas doorzettingsvermogen! Maar zelfs hij is vervolgens niet sneller aan de universiteit aangenomen.”

He: “Maar gymnasiasten blinken natuurlijk niet alleen uit in hun doorzettingsvermogen: Logomachos heeft namelijk door Latijn te leren allerlei feiten geleerd over de klassieke cultuur en gebruiken van de oudheid.”

Ca: “Wat is dit nou weer? Hij zei net toch dat hij noch heeft leren lezen, noch spreken. Of heb je dit soms wel in het Latijn geleerd, Logomachos?”

Lo: “Camillus, ik heb je al gewaarschuwd, houd deze krankzinnigheden alsjeblieft voor jezelf. Natuurlijk kun je dit soort klassiek-culturele onderwerpen prima in het Nederlands leren.”

Ca: “Is dat zo? Maar waarom heb je dan Latijn gehad? Alleen maar omdat het mooi op je diploma staat? Het lijkt mij namelijk vrij hopeloos om zes jaar lang aan een taal te besteden, alleen maar om

daarna iets te leren dat je net zo goed in het Nederlands had kunnen leren. Wat zijn dat bovendien voor leraren die zo een vage taal onderwijzen, die op zich blijkbaar volkomen nutteloos is?”

He: “Wat!?! Maar heb je dan tot nu toe helemaal niets meegekregen van het belang van Latijn? Latijn is namelijk de moeder en bron van vele andere talen zoals Logomachos net al zei.”

Lo: “Dat is precies wat ik wilde zeggen. Geen taal is namelijk – zoals ik al zei – zo nuttig in het leren gebruiken van andere moderne talen.”

Ca: “Aha, beste vrienden, zie hier de onderliggende reden... Wat? Dus leraren onderwijzen het Latijn zodat hun leerlingen andere talen beter begrijpen? Waarom leer je dan niet gewoon meteen Frans of Spaans? En hoe zit het dan met de taal zelf die ze onderwijzen, waarmee je met niemand kunt communiceren en die dus op zich vrij nutteloos is?”

Lo: “Hoho, wacht eens even, want uiteraard is dit niet de enige reden om Latijn te leren. De echte, onderliggende reden waarom Latijn op gymnasia gegeven wordt, is dat leerlingen met die taal dermate hun algemeen denkvermogen slijpen, dat hun hersenen op de een of andere manier worden veranderd. Zo komt het dat leerlingen veel beter lezen, spreken, schrijven en over het algemeen van bijna alles dat met het leven te maken heeft een beter begrip verwerven.”

He: “Precies! Waarom dacht je anders dat mensen liever een gymnasiumdiploma hebben?”

Ca: “Wat een wonderbaarlijke taal is dat, zeg, waar je het over hebt. Om ook maar een enkel zinnetje in die taal te begrijpen moet je vast ontzettend intelligent zijn. Mijn hemel, dat mensen ooit in deze taal gesproken hebben, dat is pas echt een godswonder! Zonder twijfel waren zij die in de oudheid Latijn spraken ook allemaal veel slimmer dan wij, dat ze allemaal zo een goddelijk stel hersenen tussen hun oren hadden zitten. Wat denken jullie ervan? Als we eens een doorsnee Romeins prostituee met een tijdmachine vanonder haar klant hiernaartoe zouden kunnen flitsen, zou ze nu zonder twijfel als groot levensbeschouwer het volk op de been brengen en revoluties tot stand brengen, toch?”

Lo: “Wat zijn we weer leuk vandaag...”

Ca: “Ja, hallo, ik begon hier niet grappig te doen! Of dacht je soms echt dat mensen, alleen maar omdat ze een bepaalde taal gebruiken, qua kennis en denkvermogen alle anderen zouden kunnen overschaduwen?”

Lo: “Dit is wat ik wel zeker weet: dat ik de Latijnse lessen altijd heel erg leuk vond. Ik vertaalde dan altijd Latijnse zinnen volgens een stappenplan: Eerst vind je het onderwerp, daarna de persoonsvorm, dan diens object enzovoorts, totdat er op de een of andere manier een Nederlandse zin in je schrift verschijnt. Ik weet zeker dat het heel erg heeft geholpen om op zo een manier Latijnse zinnen in het Nederlands te construeren. Bovendien hadden we een beeldschone, jonge

lerares die wij leerlingen altijd één van de beste leraren vonden. Echt waar, zodra ze die prachtige honingzachte stem van haar verhief, gehoorzaamde iedereen haar meteen...”

Ca: “Wij hadden ook een heel erg goede leraar en ik ben het helemaal met je eens dat de meeste leraren Latijn op de een of andere manier veel leuker en beter zijn dan alle andere bij elkaar. Maar om even terug te komen op waar we het net over hadden: ik kan mij die methode nog goed herinneren, die ze op mijn gymnasium ook gebruikten. Maar ja, niets anders leek zij te bewerkstelligen dan dat ik een andere taal, die ik amper kon begrijpen, in mijn eigen taal vertaald, in het Nederlands probeerde te begrijpen. Wie is er nou zo hersenloos dat hij via zijn eigen taal een andere taal gaat proberen te leren? Waar, mijn beste Logomachos, is hier de methode waarmee we beter Latijn leren beheersen? Wat zeg je, wilde je nou echt deze taal leren of haar eigenlijk alleen maar lichtelijk, snel behandelen, omdat het mooi op je diploma staat? Je hebt immers al te weten gegeven dat je haar na zes jaar niet kon gebruiken.”

He: “Hee, stop hier eens even! Je moet niet zo hard zijn tegen Logomachos alsof het allemaal zijn schuld is. Zo is het namelijk altijd al op het gymnasium geweest en deze traditionele vertaalmethode hebben leraren altijd al tijdens hun lessen gebruikt.”

Ca: “Door wie is deze methode overgegeven dat je haar nu traditioneel noemt?”

He: “Als ik heel eerlijk ben, weet ik het niet zeker... Maar ze is er altijd al geweest.”

Ca: “Oh nee! Maar als je dat van mening bent, dan is het gedaan; dan heb je je ogen van de waarheid afgeslagen. Ik kan amper geloven dat je zo weinig van geschiedenis afweet dat je bijvoorbeeld een Erasmus niet kent.”

He: “Natuurlijk ken ik Erasmus wel, maar nu haal je alles uit z'n context. Erasmus gebruikte Latijn immers omdat hij met die taal met alle andere geleerden van zijn tijd kon communiceren. Nu daarentegen, whether you like it or not, vervult het Engels deze rol en hebben we niets meer aan het gebruiken van Latijn.”

Ca: “Ach, mijn beste vrienden, vanwaar dit bevooroordeelde gesprek? Wanneer denken jullie dat leraren ophielden met het onderwijzen van Latijn op de traditionele manier, zoals dat honderden jaren lang altijd al gedaan was, met andere woorden, zodat leerlingen daadwerkelijk de taal onder de knie kregen?”

Lo: “Rond het begin van de negentiende eeuw?”

Ca: “Rond het einde van diezelfde eeuw, mijn beste, begonnen leraren pas echt de nationale talen aan universiteiten te gebruiken. Men bleef echter tot aan de jaren vijftig van de vorige eeuw het Latijn echt onderwijzen, want er zijn door de eeuwen heen, vanaf Cicero tot en met de dag van vandaag, altijd mensen geweest die Latijn schreven, lasen en spraken. Welke methode lijkt jullie nou de echte en nuttige te zijn? Die die vanaf de jaren zestig met de Mammoetwet pas echt houvast

in ons land begon te verkrijgen of deze, die door de millennia heen altijd al gebruikt is om daadwerkelijk het Latijn te leren beheersen? Als we de zaak namelijk eens objectief zouden bekijken kun je die methode, die leerlingen alleen maar irriteert en ze nooit echt de taal eigen leert maken, amper een methode noemen. Wat is dit nou toch? Heeft er dan ooit iemand op een dergelijke manier een taal geleerd? Zelfs de meest intelligente mannen als Monolithos en Enchespalus, om nog maar over Cicero zelf te zwijgen, hadden de taal zo nooit geleerd.”

He: “Zo hee! Wie zijn die Monolithos en Enchespalus?”

Lo: “Dat zijn zij die we normaal Einstein en Shakespeare noemen. Maar Camillus, wat wil je nou eigenlijk? Waarom zou je in hemelsnaam dan nog Latijn willen leren?”

Ca: “Je lijkt mij te vragen waarom je over het algemeen een taal zou willen leren...”

He: “We weten al heel goed wat het nut van Latijn is; hadden we niet al gezegd waarom mensen Latijn leren op gymnasia?”

Lo: “Het enige wat ik vraag is dit: dat je me duidelijk laat zien waarom we volgens jou Latijn zouden willen leren.”

Ca: “Ja maar waarom zou je überhaupt een taal willen leren? Waarom leer je Frans op school? Toch zeker niet om je ‘algemeen denkvermogen’ bij te slijpen?”

Lo: “Nou, ik kan met het Frans gezellig met Fransen praten en Franse schrijvers lezen waar ik van houd, zoals Voltaire. En dan kijk ik natuurlijk erg graag naar bepaalde Franse films...”

Ca: “Datzelfde geldt vanzelfsprekend ook voor mij: ik leer talen zodat ik samen met andere mensen over dingen kan praten. Wat is een taal immers anders dan een instrument waarmee de mens zijn gedachten met anderen kan communiceren? Ik heb bijvoorbeeld Mandarijn geleerd omdat ik een paar erg goede kennissen in Shanghai heb wonen. En om Tolstoi, Dostojevski en Pushkin in hun eigen taal te begrijpen, heb ik mij lang over het Russisch gebogen.”

He: “Maar vond je Latijn dan niet een moeilijke taal, Camillus? Het is vast goed voor je verstand om hard aan Latijn gezeten te hebben.”

Ca: “En wat zou er dan zo moeilijk aan Latijn moeten zijn?”

He: “Nou, in de eerste plaats staat het heel erg ver van de moderne talen af. Het heeft bijvoorbeeld een heleboel naamvallen en werkwoordstijden en meestal worden de zinnen wel erg lang... T’is geen toeval dat de meeste mensen Latijn moeilijk vinden.”

Ca: “Het Russisch kent zes naamvallen en allerlei werkwoordsvormen die volkomen van het Nederlands verschillen, zo erg zelfs dat het mij aanvankelijk gestoord leek om te proberen de taal te leren. Maar naar mate ik, door Rusland reizend, steeds meer mensen van alle leeftijden en lagen in de samenleving tegenkwam, begon ik mij er steeds meer van bewust te raken dat hoe slim je bent helemaal niets te maken heeft met welke taal je gebruikt. Kleine kinderen spreken Russisch, zo moeilijk kan die taal dan toch niet zijn! Een taal is dus niets anders dan een gewoonte die we van andere mensen overnemen.”

Lo: “Dat is makkelijk gezegd over een levende taal. Het Latijn is echter zo dood als mijn tante Syra. Niemand leert het Latijn nog van huize uit, omdat het onder het gewicht der tijd begraven ligt.”

Ca: “Wat een droevig nieuws! Moge ze in vrede rusten, mijn beste; laten we samen ooit eens haar graf gaan bezoeken.”

He: “Ach, wat ben je toch ook alleraardigst, Camillus.”

Lo: “Hartstikke bedankt dat je bereid bent om mee te gaan. Natuurlijk laat ik je graag eens het graf van mijn tante Syra zien.”

Ca: “Laten we dan misschien morgen gaan. Zeg mij nu echter, als je wilt, waar de Latijnse taal begraven ligt, want dat graf zou ik ook graag eens willen bekijken.”

He: “...Camillus...”

Lo: “Wat ga je nu weer raar doen?”

Ca: “Okee, okee dan, je hoeft me slechts het sterfjaar te geven of te zeggen op welke manier het Latijn gestorven is.”

He: “Waarom denk je zelf dat iedereen het een dode taal noemt?”

Ca: “Oh, dat moet iedereen zelf maar weten. Het Latijn is echter nooit ‘dood’ gegaan, het is slechts – net als alle natuurlijke talen – met haar tijd meegegaan en door andere talen beïnvloed, langzamerhand in die talen overgegaan die we nu Romaans noemen.”

He: “Ja leuk, maar daar heb ik het natuurlijk niet over, ik bedoel de taal van Cicero, Caesar en hun tijdgenoten.”

Ca: “Aha, ik snap het al! Bedoel je soms dat onsterfelijke Latijn, zachter dan ieder nectar, schitterender dan ieder zijde, waardevoller dan al het goud en alle juwelen bij elkaar, die, niet veel anders dan Zeus zelf, door Chronos te overwinnen door de eeuwen heen vanaf de dood van Cicero

als een allerwaardevolst, hemels instrument bewaard is gebleven, waarmee mensen niet alleen met hun tijdgenoten, maar ook met hen die hun voorgingen het gesprek aan kunnen gaan, en welke taal ze nu zonder veel succes aan de gymnasia onderwijzen?”

He: “Ja, over die taal heb ik het... Hoewel ik dat niet precies bedoelde.”

Ca: “We hebben het net gehad over de redenen waarom we een taal graag leren. Leg mij eens uit waarom dat wat zonder meer voor Frans, Chinees en Russisch opgaat, niet over het Latijn gezegd kan worden? Dit bedoel ik alleen: als jullie de taal daadwerkelijk willen leren, houd dan op jezelf voor de gek te houden en geef eens een keer toe dat talen op zich helemaal niet moeilijk of makkelijk zijn. Talen zijn niets anders zijn dan instrumenten waarmee mensen met elkaar contact hebben, een gewoonte die ze aanleren door andere mensen na te doen. Je kunt Latijn prima, zonder al te veel moeite en zelfs met een beetje plezier, onder de knie krijgen, net als alle andere talen, iets wat al velen van onze voorouders duidelijk hebben laten zien. Vervolgens, als je dat zo nodig zou willen, kun je altijd nog Latijnse zinnen gaan deconstrueren om de taal naar het Nederlands te vertalen, gegeven dat je beide talen volkomen beheerst.”

Lo: “Ja maar waarom zou ik nou Latijn willen leren?”

Ca: “Dat zal ik je meteen zeggen. Stel je eens een groot houten huis voor waarin een grote mensenmassa bijeen is gekomen, onder anderen Einstein, Shakespeare, Tolstoi en nog een onschuldig klein meisje genaamd Melitta, dat op het gymnasium Latijn heeft gehad.”

He: “Kom op Camillus, we hebben inmiddels wel genoeg gelachen...”

Lo: “Nee, Helena, laat hem alsjeblieft zijn verhaal afmaken! Ik wil eindelijk eens de reden weten.”

Ca: “Dankjewel. Vervolgens gebeurt er een of ander vreselijk ongeluk in dat huis, er ontstaat bijvoorbeeld een brand. Met groot geweld donderen de balken recht in de mensenmenigte van het plafond af; van alle kanten kruipen de vlammen plotseling dichterbij; vrouwen krijsen, mannen schreeuwen, kinderen huilen bij de gedachte aan de nabije dood, terwijl iedere uitweg zo erg door dikke rook en mist bedekt wordt, dat niemand die nog kan zien. Dan stapt Shakespeare naar voren en roept: “Rustig! Iedereen stil! Want de enige hoop op een uitweg ligt in de handen van diegene die Latijn heeft gehad op het gymnasium! Alleen hij zou met zijn scherpe verstand een uitweg uit deze hopeloze situatie voor ons kunnen bedenken! Schiet op, voordat we allemaal het loodje leggen! Maak jezelf kenbaar als je toevallig Latijn hebt gehad!”

Lo: “... En meteen stapt Melitta naar voren die voorop gaat en de hele menigte van de vlammen redt. Wat een leuk verhaaltje zeg.”

He: “Ja, zo leuk, ik moet bijna huilen van het lachen!”

Lo: “Heeft er iemand ooit iets debielers gehoord dan dit? Eerst over mijn dode tante en nu dit! Waarom begon je nou weer raar te doen?”

Ca: “Als je domme vragen stelt, krijg je meestal domme antwoorden.”

Lo: “Welke domme vraag heb ik nou weer gesteld?”

Ca: “Je vroeg weer waarom je Latijn zou willen leren terwijl ik het je net had uitgelegd.”

He: “Als ik me niet vergis, had je helemaal geen antwoord gegeven.”

Ca: “Had ik dan niet duidelijk gezegd dat talen geleerd worden zodat mensen met elkaar kunnen communiceren?”

He: “Huh, wat is dit nou weer? Wie is er nu dan met wie ik Latijn zou kunnen praten?”

Lo: “Ja, behalve dan met die gestoorde Habsburgers!”

Ca: “Wat dacht je van Caesar, Cicero, Livius, Vergilius, Horatius, Seneca...”

Lo: “Ja, okee...”

Ca: “... Boetius, Alcuinus, Petrarca, Picus, Erasmus, Morus, Muretus, Piccolomini...”

He: “Maar die zijn allemaal hartstikke dood!”

Ca: “... Spinoza, Descartes, Galileo, Newton, Vives, Ruhnken, Luther, Holberg en andere illustere mannen. Zijn zij dan geen waardige gespreksgenoten?”

He: “Ga je nou alweer raar doen? Deze liggen allemaal al lang onder aarde en stof begraven.”

Ca: “Hun lichamen, uiteraard. Hun werken zullen daarentegen blijven bestaan, waarmee we nog altijd hun stemmen kunnen horen. Wat is immers het verschil tussen brieven en literatuur, dat heet, een gesprek tussen mensen dat niet tijd- en plaatsgebonden is?”

He: “Wilde je soms beweren dat je Tolstoi voor je ziet als je zijn boeken leest?”

Ca: “Anders kun je toch net zo goed naar de McDonald’s gaan in plaats van je tijd met cultuur of literatuur te verdoen? Wat heb je immers aan cultuur als je die niet op je eigen leven betreft? Want als ik dat niet zou doen, dan zou ik, wat mij betreft, nooit daadwerkelijk tot de kern van de zaak kunnen dringen. De schrijver was immers net als ik een levend mens. Wat heb je er dus aan als je literatuur leest alsof het helemaal niets met jouw eigen leven en tijd te maken heeft?”

He: “Dus jij betreft dat wat je leest altijd op je eigen leven? Geef hier eens een voorbeeld van.”

Ca: “Nou, gisteren las ik bijvoorbeeld de Gorgias van Plato. Dat is een dialoog waarin Socrates met de stokoude Sofist Gorgias en wat andere Atheners over de waarheid discussieert en over de kracht die toespraken op het beoordelingsvermogen van mensen kunnen hebben. Want volgens de Sofisten bestaat er noch Waarheid noch Schoonheid noch Goed noch Slecht. Met woorden kan een spreker immers, als een soort tovenaars met een toverspreuk, mensen de ene dag van iets overtuigen en ze de volgende dag iets volkomen tegenovergestelds wijsmaken. Zo zou alles onder de kracht van het woord veranderlijk zijn en van de subjectieve mening van eenieder afhangen. En dan zwijg ik nog over de waarheid zelf, die slimme rekenaars zodanig met woorden weten te bedekken, dat iedereen hem meteen gelooft. Als ik zoiets lees, is het mij volkomen duidelijk dat Plato door Socrates niet alleen Gorgias toespreekt, maar ook mijzelf, ook al leef ik duizenden jaren na zijn dood. Is er immers iets nog typischer van onze tijd dan het subjectivisme, de gedachte dat iedere persoon voor zichzelf zijn eigen waarheid hetzij meningen kan hebben en dat er verder niets waars buiten de mens zelf bestaat? Zo zie ik Socrates en Gorgias discussierend voor mij en verneem ik die eeuwenoude, ware band tussen mensen die alleen door literatuur tot stand kan komen.”

Lo: “Dat heb je mooi gezegd en ik ben het wat dit betreft volkomen met jou eens. Maar laten we terugkeren naar de vraag: Waarom zou ik namelijk Latijn willen leren als ik net zo goed alles in het Nederlands had kunnen begrijpen?”

Ca: “”